

Handläggare
Carina Gillgren
Telefon: 08-508 25 611
Lotta Hedstad
Telefon: 08-508 25 123

Till
Socialnämnden
2021-02-16

Årsrapport funktionshinderinspektörer 2020

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder för kännedom.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
avdelningschef

Sammanfattning

Under 2020 har funktionshinderinspektörerna genomfört två kvalitetsgranskningar inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning som har redovisats i varsin rapport.

Kvalitetsgranskningen avseende handläggning av insatser för personer tillhörande personkrets 2 enligt LSS omfattade fyra stadsdelsförvaltningar. Granskningen visade att samtliga verksamheter förde fram frågan om bostäder för målgruppen som den största utmaningen i arbetet. Kvalitetsgranskningen avseende personlig assistans var delvis en uppföljning av granskningen som funktionshinderinspektörerna genomförde under 2016. Totalt omfattade granskningen sex stadsdelsförvaltningar. Granskningen visade att flera av de granskade stadsdelsförvaltningarna arbetat aktivt med 2016 års granskningsresultat. Flera av utvecklingsområdena från 2016 kunde lyftas fram som styrkor i verksamheten i årets uppföljande granskning.

I årets båda granskningar var totalt 32 personer föräldrar till minderåriga barn. Granskningsresultaten visade att ett fortsatt utvecklingsarbete behövs och att barnrättsperspektivet i handläggningen av insatser som rör vuxna behöver stärkas. Samarbete med anhöriga och företrädare är av stor vikt för målgrupper som har svårigheter att både beskriva de egna

förmågorna och behovet av stöd. Att regelbundet erbjuda, informera om och ge stöd till anhöriga är ett angeläget område att fortsätta fokusera på.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Bevakning av likställighet över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete.

Granskningsarbetet genomförs utifrån en granskningsmodell som baseras på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 10 februari 2021. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 11 februari 2021.

Ärendet

Under 2020 har funktionshinderinspektörerna genomfört två kvalitetsgranskningar inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning som har redovisats i varsin rapport.

Kvalitetsgranskningen avseende handläggning av insatser för personer tillhörande personkrets 2 enligt LSS omfattade stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen. I personkrets 2 enligt LSS ingår personer som i vuxen ålder fått en hjärnskada med ett betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder som följd. Totalt granskades 74 ärenden, 27 kvinnor och 47 män. Kvinnor utgjorde 36 procent och män 64 procent av de granskade ärendena.

Kvalitetsgranskningen avseende personlig assistans var delvis en uppföljning av granskningen på samma tema som funktionshinderinspektörerna genomförde under 2016. Totalt

omfattade granskningen sex stadsdelsförvaltningar, de tre stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Spånga-Tensta och Södermalm som granskades tidigare samt stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Norrmalm och Rinkeby-Kista. Totalt granskades 134 ärenden, 62 kvinnor och 72 män, vilket motsvarar 46 procent kvinnor och 54 procent män.

Funktionshinderinspektörerna gör en uppföljning i berörd verksamhet cirka sex månader efter genomförd granskning. Uppföljningen av granskningen av stödet för personer mellan 18 och 30 år inom socialpsykiatri i Norrmalm, Spånga-Tensta, Farsta samt Enheten för hemlösa vid socialförvaltningen visade flera förändringar i arbetssätt. Framtagande av en handlingsplan utifrån enhetens utvecklingsområden och komplettering med fler frågor i den interna granskningsnyckeln för kollegiegranskning hade gjorts i Norrmalm respektive Spånga-Tensta. Farsta och Enheten för hemlösa hade tagit fram rutiner för bedömning och uppföljning respektive tydliggjort förfarandet vid ansökan om kontaktperson och behov av anhörigstöd.

Uppföljningen av granskningen av utförare vid fyra stödboenden inom socialpsykiatri visade förändringar i arbetssätt vid de tre verksamheterna som gått att nå för uppföljning. Långskeppets socialpsykiatriska boende i Bromma stadsdelsförvaltning, Säteritakets stödboende i Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning och Hammarby sjöstads stödboende i Södermalms stadsdelsförvaltning har alla förändrat rutinerna för samarbete med beställare av insatsen. Snabbare och tätare kontakt med handläggare vid oklarheter eller behov av förtydliganden i beställningen av insatsen har bland annat lett till ett eget utvecklingsarbete med genomförandeplaner.

Trygghet och säkerhet

Årets granskningar visade att det fanns aktuella DUR-utredningar i majoriteten av ärendena. Användandet av DUR bidrar till en likställighet i staden och en trygghet för den enskilde att utredning sker med samma verktyg oavsett var i staden hen bor och ansöker om insatser. Det förekom att utredningar inte var fullständiga och det är viktigt att det framgår om den enskilde inte velat eller kunnat svara på vissa frågor istället för att det saknas text under vissa rubriker.

Det är enligt Justitieombudsmannen (JO) acceptabelt med lång handläggningstid i komplexa ärenden rörande personlig assistans

enligt LSS där exempelvis intyg och utlåtanden behöver inhämtas.¹ Lång handläggningstid innebär att tiden från inkommen ansökan till att beslut fattas i ärendet överstiger fyra månader. En lång handläggningstid behöver dock inte innebära att handläggningen varit långsam eller att det finns något att anmärka på i hanteringen av ärendet. Långsam handläggning innebär att handläggningstiden överstiger fyra månader men att den inte fortskridit i den takt den borde gjort samt att det inte går att utläsa av journalföringen att ett aktivt utredningsarbete pågått.

Det fanns ärenden i granskningen av personlig assistans där handläggningstiden översteg angivna fyra månader och det förekom både lång handläggningstid och långsam handläggning. Löpande journalföring visade utredningsaktivitet i ärendena i Enskede-Årsta-Vantör, Norrmalm, Spånga-Tensta och Södermalm och i dessa ärenden rörde det sig alltså om lång handläggningstid. Inspektörernas granskning 2016 visade en förekomst av långsam handläggning i Skärholmen. Den uppföljande granskningen visade på långsam handläggning av ärendena i Skärholmen och Rinkeby-Kista. Flertalet månader mellan registrerade journalanteckningar och avsaknad av journalanteckningar som visade på utredningsaktivitet gör att det i dessa ärenden rör sig om en långsam handläggning.

I granskningen av personkrets 2 fanns det ett antal ärenden där journalföringen var knapphändig eller saknades till viss del. Efterhandsregistrering av journaler förekom inte i något av de granskade ärendena. Granskningen av personlig assistans visade att det fanns det löpande journalföring i en stor del av ärendena. Det förekom ingen efterhandsregistrering av journaler i granskningen och det har på det stora hela skett en tydlig förbättring avseende hantering av journalföringen mellan årets granskning och granskningen 2016.

Självbestämmande och integritet

Fullmakter och sekretessmedgivanden ska vara tydligt och lättillgängligt dokumenterat i Paraplyet. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde.

Båda granskningarna har visat på flertalet goda exempel med tydlig och lättillgänglig information om fullmakt och samtycke till kontakt med anhöriga och företrädare. Uppgifterna har funnits i

beskrivningsrutan i Paraplyet och i aktuell DUR-utredning. Det fanns även exempel på att kontakter med andra har tagits trots att uppdaterade uppgifter om fullmakt och samtycke saknats i akten. Den enskilde ska kunna vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas.

Helhetssyn och samordning

Helhetsbilden omfattar att den enskilde kan vara förälder till ett eller flera minderåriga barn. I årets båda granskningar var totalt 32 personer föräldrar till minderåriga barn. I ett antal av ärendena där det fanns minderåriga barn saknades det information om barnets situation, hur barnet påverkas av den vuxnes situation och behov av stöd samt om stöd och information getts till barnet för egen del. Det visar att fortsatt implementering av stadens stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten behövs inom verksamhetsområdet. Barnrättsperspektivet i handläggningen av ärenden som rör vuxna behöver stärkas och är ett fortsatt angeläget utvecklingsområde för att ytterligare stärka kvaliteten i arbetet.

I många av de granskade ärendena saknades uppgifter om den enskildes anhöriga. Det är relevant att ställa frågor och ta reda på mer om den enskildes situation och hur nätverket ser ut runt den enskilde. Många anhöriga är även god man eller företrädare för den enskilde. I flera ärenden rörande personlig assistans var den enskildes anhöriga även anställda som assistenter. Att återkommande ge information om vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga är en viktig del av socialtjänstens serviceskyldighet.

Årets granskningar visade en låg förekomst av samordnad individuell plan (SIP). Den låga förekomsten av planer skulle kunna förstås som att personerna i granskningen har etablerade och fungerande kontakter. Inspektörerna anser dock att SIP är ett viktigt verktyg för samverkan där det finns vinster med att använda det i högre utsträckning. Vinsterna handlar både om att samordna det professionella nätverket kring den enskilde och att delaktiggöra den enskilde i sin planering av vård och stöd.

Tillgänglighet

Inspektörerna har i samband med tidigare granskningar påtalat vikten av att personer som omfattas av LSS får information om sina rättigheter även om de beviljas insatser enligt SoL. Granskningen av personkrets 2 visade att av totalt 30 boendebeslut utgjorde bistånd enligt SoL en tredjedel. Om den enskilde beviljas boende enligt SoL

behöver det säkerställas att information ges om insatser som exempelvis daglig verksamhet enligt LSS.

Utredningar avseende personlig assistans är generellt sett längre än andra utredningar och innehåller både mer information och en omfattande tidsberäkning för insatsen vid bifall. Kontakter i ärendena sker ofta via juridiska ombud och ett beslut om insats ska hålla för en rättslig prövning då de inte sällan överklagas till högre instans. Utredning och beslut ska på samma gång vara tillgängliga och möjliga att läsa och förstå för den enskilde. Det kan konstateras att det är en utmaning att balansera språket så att det både är juridiskt korrekt samt lättillgängligt och läsbart för den enskilde.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Det är positivt att samtliga verksamheter redogjort för särskilda rutiner och arbetssätt för att handlägga personlig assistansärenden som ofta är komplexa och omfattande.

När inspektörerna granskade personlig assistans 2016 uppmärksammades att personalomsättningen i flera av verksamheterna var hög. I årets uppföljande granskning har denna avtagit. Samtliga stadsdelsförvaltningar vittnade i årets granskning om minskad omsättning av personal och att det är lättare att rekrytera med många kvalificerade sökande till lediga tjänster.

Sammanfattningsvis visade årets granskning av personlig assistans att flera av de granskade stadsdelsförvaltningarna arbetat aktivt med 2016 års granskningsresultat. Flera av utvecklingsområdena från 2016 kunde lyftas fram som styrkor i verksamheterna i årets uppföljande granskning.

Jämställdhetsanalys

Funktionshinderinspektörernas kvalitetsgranskningar har ett jämställdhetsperspektiv genom att statistik som presenteras är könsuppdelad så långt det är möjligt, för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan kvinnor och män.

Granskningen avseende personkrets 2 visade att antalet män som är aktuella för insatser är betydligt fler än antalet kvinnor. Det överensstämmer med den nationella statistiken där män är nära dubbelt så många som kvinnor i personkrets 2.² Granskningen avseende personlig assistans visade att antalet män som är aktuella för insatsen personlig assistans är något fler än antalet kvinnor.

Procentuellt sett är fördelningen mellan könen samma som för det totala antalet verkställda beslut avseende personlig assistans i staden 2019. Fler män än kvinnor i granskningen tillhör den yngre åldersgruppen. Förklaringen till övervikten av män i den yngre åldersgruppen brukar anges som att fler män än kvinnor får diagnoser som omfattas av personkrets 1 och pojkar och män får diagnos tidigare i livet än flickor och kvinnor. En utjämning av skillnaderna i de yngre åldersgrupperna sker i takt med stigande ålder.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas årsrapport 2020. Vidare föreslås att rapporten överlämnas till samtliga stadsdelsnämnder.

Bilaga

Årsrapport 2020 funktionshinderinspektörer